

การคุ้มครองบุคคลในการทำนิติกรรมสัญญา
ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ : ศึกษากรณีบุคคลปัญญาอ่อน

นางสาวพรพิมล นิสาร์ตันพร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2547

ISBN 974-17-4605-9

ลิขสิทธิ์ของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**THE PROTECTION OF PERSON IN JURISTIC ACT UNDER
THE CIVIL AND COMMERCIAL CODE:
CASE STUDY OF PERSON WITH MENTAL RETARDATION**

Miss Pornpimol Nisaratanaporn

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws in Laws

Faculty of Law

Chulalongkorn University

Academic Year 2004

ISBN 974-17-4605-9

พรพิมล นิสารัตนพร: การคุ้มครองบุคคลในการทำนิติกรรมสัญญาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์: ศึกษากรณีบุคคลปัญญาอ่อน (THE PROTECTION OF PERSON IN JURISTIC ACT UNDER THE CIVIL AND COMMERCIAL CODE:CASE STUDY OF PERSON WITH MENTAL RETARDATION) อาจารย์ที่ปรึกษา: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉันทิษฐ์ โสคติพันธุ์, 208 หน้า. ISBN 974-17-4605-9

บทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ปัจจุบัน ยังไม่มีความชัดเจนพอที่จะให้ความคุ้มครองบุคคลปัญญาอ่อนในการทำนิติกรรมสัญญา

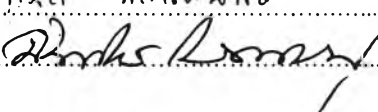
จากการศึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ พบว่า ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มิได้บัญญัติชัดเจนโดยตรงถึงการคุ้มครองบุคคลปัญญาอ่อนในการทำนิติกรรมสัญญา ทำให้เกิดปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองบุคคลปัญญาที่บรรลุนิติภาวะแล้ว และมีได้ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ อีกทั้งมิได้เป็นบุคคลวิกลจริตด้วย แต่เป็นบุคคลที่ไม่สามารถจะจัดทำกรงาน โดยตนเองได้หรือจัดกิจการไปในทางที่อาจจะเสื่อมเสียแก่ทรัพย์สินของตนเองหรือครอบครัว โดยแบ่งเป็นปัญหาทางกฎหมายได้ 3 ประการ ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับความสามารถในการทำนิติกรรมสัญญา
2. ปัญหาเกี่ยวกับการแสดงเจตนาในการทำนิติกรรมสัญญา
3. ปัญหาเกี่ยวกับความไม่สุจริตของคู่สัญญา

ในตอนท้ายของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนจึงได้ศึกษาและวิเคราะห์ถึงปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองบุคคลปัญญาอ่อนในการทำนิติกรรมสัญญาโดยเปรียบเทียบกับกฎหมายอังกฤษ กฎหมายสหรัฐอเมริกา กฎหมายอิตาลี พร้อมเสนอแนะบทบัญญัติกฎหมายและแนวทางอื่น เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการคุ้มครองบุคคลปัญญาอ่อนในการทำนิติกรรมสัญญา แบ่งเป็น 2 กรณีดังนี้

1. นำกฎหมายที่มีอยู่ตามมาตรา 4 วรรค 2 มาบังคับใช้ประกอบกับมาตรา 30
2. เสนอให้มีการแก้ไขมาตรา 30 โดยแก้เป็นว่า “การ ใดๆอันบุคคลวิกลจริต ซึ่งศาลยังมิได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ หรือบุคคลที่มีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบหรือมีเหตุอันใดจนไม่สามารถจะจัดทำกรงาน โดยตนเองได้ หรือจัดกิจการไปในทางที่อาจจะเสื่อมเสียแก่ทรัพย์สินของตนเองหรือครอบครัว ซึ่งศาลยังมิได้สั่งให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถได้กระทำการ การนั้นจะเป็นโมฆียะ ต่อเมื่อได้กระทำในขณะที่บุคคลนั้นจรตวิกลอยู่หรือไม่สามารถจะจัดทำกรงานโดยตนเองได้หรือจัดกิจการไปในทางที่อาจจะเสื่อมเสียแก่ทรัพย์สินของตนเองหรือครอบครัว และคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง ได้รู้แล้วด้วยว่าผู้กระทำเป็นคนวิกลจริตหรือเป็นบุคคลที่มีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบหรือมีเหตุอันใดจนไม่สามารถจะจัดทำกรงานโดยตนเองได้หรือจัดกิจการไปในทางที่อาจจะเสื่อมเสียแก่ทรัพย์สินของตนเองหรือครอบครัว”

สาขาวิชา.....นิติศาสตร์.....
ปีการศึกษา.....2547.....

ลายมือชื่อนิสิตพรพิมล นิสารัตนพร.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

4486087334 : MAJOR LAWS

KEY WORD : MENTAL RETARDATION/ JURISTIC ACT/ PROTECTION

PORNPIMOL NISARATANAPORN: THE PROTECTION OF PERSON IN JURISTIC ACT UNDER THE CIVIL AND COMMERCIAL CODE: CASE STUDY OF PERSON WITH MENTAL RETARDATION. THESIS ADVISOR: ASST.PROF.DR.CHANTICH SOTTHIBANDHU, 208 pp. ISBN 974-17-4605-9.

At present, the Thai Civil and Commercial Code has not enough been cleared to protect mental retarded persons in juristic act.

In this studying, it has been found that the Thai Civil and Commercial Code has been unclearly regulated to protection mental retarded persons in juristic act which creates to legal problems about protection mental retarded persons who are full age and are not persons who are adjudged incompetent and a quasi-incompetent by judicial order. Moreover, they are not the persons of unsound mind but they are persons who are incapable in managing their own affairs or whose management is likely to cause detriment to their own property or family. Legal problems can be divided as follows:

- 1. Problem about capacity in juristic act
- 2. Problem about a declaration of intention in juristic act
- 3. Problem about bad faith of parties

Finally, it has been studied and analyzed problem about protection mental retarded persons in juristic act by comparing with English law, American law and Italian law and also offers provisions and other concepts for creating clarity in protection mental retarded persons in juristic act. It can be divided as follows:

- 1. Enforcing law in the present as an article 4 paragraph 2 together with an article 30.
- 2. Offering to amend an article 30 into an act done by a person of unsound mind but not adjudged incompetent or by a person who has physical or mental infirmity or other similar causes that make him incapable of managing his own affairs, or whose management is likely to cause detriment to his own property or family but not adjudged as quasi-incompetent is voidable only when the act was done at a time when he was actually of unsound mind or incapable of managing his own affairs, or whose management is likely to cause detriment to his own property or family, and the other party had knowledge of such unsoundness or physical or mental infirmity or other similar causes that make him incapable of managing his own affairs, or whose management is likely to cause detriment to his own property or family.

Field of Study	Laws.....	Student's signature นันทิชา นิสารัตานพörn
Academic year	2004.....	Advisor's signature ชันติช สอทธิแบนธุ

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ประสิทธิ์ โหมวิไลกุล เป็นอย่างสูงที่ได้กรุณา
รับเป็นประธานกรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์ รวมทั้งให้คำแนะนำและตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์
ฉบับนี้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์ ที่ได้ให้คำแนะนำและ
ความคิดเห็นทางวิชาการต่างๆ ทำให้ผู้เขียนสามารถเขียนและเรียบเรียงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จ
ลุล่วงได้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉันทิชย์ โสคติพันธุ์ ที่ได้กรุณา
เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ พร้อมทั้งได้ให้คำปรึกษาและตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มาโดย
ตลอด

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์นิรมล ชยุดสาหกิจ ที่กรุณา
รับเป็นกรรมการวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ พร้อมทั้งได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมและตรวจแก้ไขในส่วน
ของหลักทั่วไปเกี่ยวกับบุคคลปัญญาอ่อนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณอาจารย์อัมพล สุอำพัน ที่ได้ตรวจแก้ไขในส่วน
ของหลักทั่วไปเกี่ยวกับบุคคลปัญญาอ่อนให้มีเนื้อหาที่ถูกต้อง

อีกทั้งขอขอบคุณอาจารย์ทวีศักดิ์ เอื้ออมรวิช ที่ได้ให้ความช่วยเหลือมาโดยตลอด
รวมทั้งเพื่อนๆ ที่ให้กำลังใจด้วยดีเสมอมา

ท้ายนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ พี่ชายและพี่สาวของผู้เขียนที่ช่วย
ส่งเสริมและให้กำลังใจอย่างใหญ่หลวงแก่ผู้เขียนเสมอมาจนกระทั่งสำเร็จการศึกษา

หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีประโยชน์และคุณค่าทางการศึกษาอยู่บ้าง ผู้เขียนขอกราบ
เป็นกตเวทิตาแก่บิดา มารดา คณาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้อบรมเลี้ยงดูให้ความรู้ความเมตตา
กรุณาแก่ผู้เขียน แต่หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความบกพร่องประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับ
ความผิดไว้แต่เพียงผู้เดียว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่	
1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ข้อสมมติฐานของการวิจัย.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	1
ขอบเขตของการวิจัย.....	2
วิธีการศึกษาและดำเนินการวิจัย.....	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	2
2 หลักทั่วไปเกี่ยวกับบุคคลปัญญาอ่อน.....	3
2.1. บุคคลปัญญาอ่อนทางการแพทย์และจิตวิทยา.....	5
2.1.1. ความหมายของบุคคลปัญญาอ่อน.....	5
2.1.2. สาเหตุและลักษณะของบุคคลปัญญาอ่อน.....	8
2.1.3. ประเภทของบุคคลปัญญาอ่อน.....	17
2.1.4. พัฒนาการและความสามารถของบุคคลปัญญาอ่อน.....	25
2.2. บุคคลปัญญาอ่อนทางกฎหมาย.....	29
2.2.1. ความหมายของคำว่า “บุคคลปัญญาอ่อน” กับ “บุคคลวิกลจริต” ในทางกฎหมาย.....	30
2.2.2. ความหมายของคำว่า “บุคคลปัญญาอ่อน” กับ “บุคคลที่มีจิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบ”ในทางกฎหมาย.....	34
3 การคุ้มครองบุคคลปัญญาอ่อนในการทำนิติกรรมสัญญาตามกฎหมาย.....	39
3.1. การคุ้มครองบุคคลปัญญาอ่อนในการทำนิติกรรมสัญญาตามประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์ไทย.....	39
3.1.1. การคุ้มครองตามหลักทั่วไป.....	39
3.1.1.1. ตามมาตรา 4.....	39
3.1.1.1.1. กรณีการปรับใช้กฎหมาย.....	40

บทที่	หน้า
สารบัญ (ต่อ)	
3.1.1.1.2. กรณีการอุทธรณ์ข้อวินิจฉัยแห่งกฎหมาย.....	45
3.1.1.2. ตามมาตรา 5.....	50
3.1.1.2.1. ความหมายของคำว่า “สุจริต”ตามมาตรา 5.....	50
3.1.1.2.2. วัตถุประสงค์ของมาตรา 5.....	52
3.1.1.2.3. การใช้สิทธิตามมาตรา 5.....	52
3.1.1.2.4. แนวคำพิพากษาเกี่ยวกับการใช้สิทธิตามมาตรา 5.....	53
3.1.2. การคุ้มครองตามหลักกฎหมายนิติกรรม.....	57
3.1.2.1. ตามความสมบูรณ์ในการทำนิติกรรม.....	57
3.1.2.1.1. ตามการแสดงเจตนา.....	58
3.1.2.1.2. ตามวัตถุประสงค์ที่ชอบด้วยกฎหมาย.....	66
3.1.2.1.3. ตามแบบที่กฎหมายบังคับไว้.....	69
3.1.2.1.4. ตามความสามารถในการทำนิติกรรม.....	72
3.1.2.1.4.1. กรณีที่เป็นผู้เยาว์.....	73
3.1.2.1.4.2. กรณีที่เป็นบุคคลที่ศาลสั่งให้เป็นคนไร้ ความสามารถ.....	77
3.1.2.1.4.3. กรณีที่เป็นบุคคลวิกลจริต.....	82
3.1.2.1.4.4. กรณีที่เป็นบุคคลที่ศาลสั่งให้เป็นคนเสมือน ไร้ความสามารถ.....	84
3.1.2.2. ตามผลแห่งนิติกรรม.....	93
3.1.3. การคุ้มครองตามหลักกฎหมายสัญญา.....	100
3.1.3.1. การเกิดสัญญา.....	101
3.1.3.1.1. คำเสนอ.....	101
3.1.3.1.2. คำสนอง.....	105
3.1.3.1.3. คำเสนอคำสนองถูกต้องตรงกัน.....	107
3.1.3.2. ผลแห่งสัญญา.....	109
3.1.3.2.1. กรณีที่เป็นสัญญาต่างตอบแทน.....	109
3.1.3.2.2. กรณีที่เป็นสัญญาเพื่อประโยชน์ของบุคคลภายนอก... ..	111
3.2. การคุ้มครองบุคคลปัญญาอ่อนในการทำนิติกรรมสัญญาตามกฎหมายต่างประเทศ.....	111

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3.2.1. กฎหมายอังกฤษ.....	111
3.2.2. กฎหมายสหรัฐอเมริกา.....	117
3.2.3. กฎหมายอิตาลี.....	120
4 ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองบุคคลปัญญาอ่อนในการทำนิติกรรมสัญญา.....	132
4.1. ปัญหาเกี่ยวกับความสามารถในการทำนิติกรรมสัญญา.....	132
4.2. ปัญหาเกี่ยวกับการแสดงเจตนาในการทำนิติกรรมสัญญา.....	141
4.3. ปัญหาเกี่ยวกับความไม่สุจริตของคู่สัญญา.....	147
5 ศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองบุคคลปัญญาอ่อนใน การทำนิติกรรมสัญญา.....	150
5.1. กรณีปัญหาเกี่ยวกับความสามารถในการทำนิติกรรมสัญญา.....	150
5.2. กรณีปัญหาเกี่ยวกับการแสดงเจตนาในการทำนิติกรรมสัญญา.....	171
5.3. กรณีปัญหาเกี่ยวกับความไม่สุจริตของคู่สัญญา.....	189
6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	197
รายการอ้างอิง.....	204
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	208